

Marcin Galiński

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Nieumyślność – analizy pragmatyczne na tle teorii i praktyki polskiego prawa karnego”, 28.03.2025 r.

*Report on the National Scientific Conference “Unintentionality
– pragmatic analyses against the background of the theory
and practice of Polish criminal law”, 28 March 2025*

---

dr Marcin Galiński, Wydział Prawa i Bezpieczeństwa Akademii im. Jakuba z Paradyża
w Gorzowie Wielkopolskim, Polska, ORCID: 0000-0001-5512-2249, e-mail: mgalinski@ajp.edu.pl

Data zgłoszenia tekstu przez autora: 17.09.2025 r.; data zaakceptowania do publikacji: 9.01.2026 r. Materiał nierecenzowany.

W siedzibie Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości (dalej IWS) w Warszawie z inicjatywy prof. dr. hab. Łukasza Pohla, kierownika Sekcji Prawa i Procesu Karnego IWS, 28.03.2025 r. odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Nieumyślność – analizy pragmatyczne na tle teorii i praktyki polskiego prawa karnego”. Asumptem konferencji był raport autorstwa dr Pauliny Banaszak-Grzechowiak, dr. Marcina Galińskiego oraz prof. dr. hab. Łukasza Pohla, pt. „Analiza nieumyślności na tle praktyki orzeczniczej w sprawach o nieumyślne spowodowanie śmierci”¹.

Konferencję otworzył Dyrektor IWS dr hab. Piotr Rylski, prof. IWS. Wskazał on, że konferencja stanowi kolejną odsłonę dyskusji nad bieżącymi raportami IWS dotyczącymi badania praktyki wymiaru sprawiedliwości w wybranych obszarach prawnych. Celem konferencji – jak zaznaczył Dyrektor IWS – jest zestawienie wyników raportu z poglądami doktryny oraz skomentowanie wyników badań w świetle

---

¹ P. Banaszak-Grzechowiak, M. Galiński, Ł. Pohl, *Analiza nieumyślności na tle praktyki orzeczniczej w sprawach o nieumyślne spowodowanie śmierci*, Warszawa 2024, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/PDF/2024/PRAWO%20KARNE%20I%20KRYMINOLOGIA/2024_PrawoKiK_P_Banaszak-Grzechowiak_M_Galinski_L_Pohl_Analiza_nieumyslności_na_tle_praktyki_orzeczniczej_w_sprawach_o_nieumyslne_spowodowanie_smierci.pdf (dostęp: 13.03.2026 r.).

rozważań teoretycznych oraz praktycznych. Podkreślił on, że ww. raport wskazuje na rozmiękanie się praktyki z rozważaniami teoretycznymi.

Następnie głos zabrał prof. dr hab. Łukasz Pohl (Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Uniwersytet Szczeciński), który wygłosił referat pt. „Wprowadzenie merytoryczne oraz prezentacja raportu IWS o funkcjonowaniu nieumyślności w wybranym zakresie praktyki sądowej”. Poinformował on, że dokonano analizy 154 spraw o czyny z art. 155 Kodeksu karnego². Analiza ta obejmowała treść wyroków sądów I i II instancji oraz ich uzasadnień. Uzasadnienia zostały sporządzone w 136 sprawach. W większości z tych spraw – jak zauważył prelegent – nie podano obszernej argumentacji, dlatego sąd przypisał sprawcy nieumyślne popełnienie czynu zabronionego. Argumentacja, o ile się pojawiła, częstokroć ograniczała się do wskazania, że sprawca nie miał zamiaru popełnienia czynu zabronionego lub że sprawca naruszył swoim zachowaniem się reguły ostrożności (w niektórych judykatach obszernie omówiono tę kwestię, w innych zaś ograniczono się do stwierdzenia o naruszeniu przez sprawcę tychże reguł bez szerszego omawiania tej kwestii), albo też do przytoczenia poglądów doktryny i orzecznictwa w zakresie wykładni art. 9 § 2 k.k. Według Ł. Pohla taką praktykę należy ocenić negatywnie. Sąd przy przypisywaniu sprawcy nieświadomej nieumyślności musi wykazać, że sprawca nie przewidywał popełnienia czynu zabronionego oraz miał możliwość jego przewidywania. Prelegent przytoczył wskazaną w raporcie propozycję nowelizacji art. 9 § 2 k.k., która wyeliminowałaby problemy z uzasadnieniem przypisania strony podmiotowej czynu zabronionego. Nowelizacja ta miałaby na celu wymuszenie na sądach szerszego wytłumaczenia w uzasadnieniu wyroku, dlatego sprawcy przypisano nieumyślne popełnienie czynu zabronionego.

Kolejnym prelegentem był prof. dr hab. Jacek Giezek (Uniwersytet Wrocławski), który wygłosił referat pt. „O granicy między umyślnością a nieumyślnością – problem różnicy między zamiarem ewentualnym a świadomą nieumyślnością”. Wystąpienie podzielił na dwie części – część poświęconą rozważaniom teoretyczno-dogmatycznym oraz część poświęconą uwagom praktycznym związanym z wykonywaniem przez prelegenta zawodu adwokata. W pierwszej części skoncentrował się na przedstawieniu własnego stanowiska co do wyznaczania granicy pomiędzy zamiarem ewentualnym a świadomą nieumyślnością. W tym zakresie istotne znaczenie ma przedmiot oceny w postępowaniu karnym, którym jest – według prelegenta – stan świadomości sprawcy towarzyszący mu w chwili popełnienia czynu. Stan świadomości sprawcy odnosi się do okoliczności diagnozowanych (znanych sprawcy czynu *tempore criminis*) oraz okoliczności prognozowanych (nieznanych sprawcy w momencie podjęcia zachowania się, których wystąpienie może być przez sprawcę zakładane). W przypadku nieumyślności nie można mówić o błędzie co do okoliczności prognozowanych; można mówić o trafności diagnozy. Trafność diagnozy jest oceniana z punktu widzenia obiektywnego obserwatora, który to może się mylić w swojej ocenie. Kwestia stanu świadomości – według J. Giezka – ma również istotne znaczenie przy rozgraniczeniu świadomej nieumyślności i zamiaru ewentualnego. W kwestii tej znaczącą rolę odgrywa pojęcie

² Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz.U. z 2025 r. poz. 383 ze zm.) – dalej k.k.

godzenia się występujące przy zamiarze ewentualnym. W dalszej części wystąpienia prelegent odwołał się do teorii zamiaru ewentualnego sformułowanych w doktrynie niemieckiej. W tym zakresie najbardziej przychylił się do teorii nieuaktywnionej woli uniknięcia negatywnego skutku. Zdaniem J. Giezka, jeśli sprawca w żaden sposób nie zmanifestował tego, że przy przewidywaniu możliwości popełnienia czynu zabronionego chciał uniknąć jego popełnienia, to można mówić, iż działał w warunkach świadomej nieumyślności. Prelegent odniósł się do kwestii granic karania danych czynów jako umyślnych albo nieumyślnych. Według niego granica między umyślnością a nieumyślnością nie jest granicą istniejącą w obiektywnie postrzegalnej rzeczywistości, lecz jest wyznaczana przez doktrynę oraz ustawodawcę. W drugiej części wystąpienia J. Giezek odwoływał się do stanów faktycznych, w których to natrafiano na problemy wykazania stanu świadomości sprawcy. Wskazywał na tendencję sędziów do przypisywania sprawcy takiej samej wiedzy o powiązaniach kauzalnych, jaką posiada sędzia rozpoznający sprawę. Prelegent, odnosząc się do sformułowanej w raporcie propozycji nowelizacji art. 9 § 2 k.k., stwierdził, że czuje pewien niedosyt w zakresie kwestii obowiązku trwania w przeświadczeniu sprawcy, iż do popełnienia czynu nie dojdzie. Niedosyt ten wynika stąd, że w stanie *de lege lata* sprawca musi żywić takie przeświadczenie. Jeśli takiego przeświadczenia nie żywi (a zatem ma przeświadczenie, że popełni czyn zabroniony), to należy przypisać mu popełnienie czynu zabronionego w zamiarze ewentualnym. Jacek Giezek skonkludował wystąpienie stwierdzeniem, że częstokroć sądy podczas ustalania strony podmiotowej kierują się intuicją, co wpływa na lakoniczność uzasadnień w zakresie przypisanej postaci strony podmiotowej.

Po przerwie w obradach referat pt. „O możliwości przewidywania popełnienia czynu zabronionego jako warunku nieświadomej nieumyślności” wygłosił prof. dr hab. Piotr Kardas (Uniwersytet Jagielloński). Prelegent zwrócił uwagę na istotną rolę raportu badaczy IWS, w którym wskazano na istnienie pewnego problemu praktycznego związanego z konstrukcją nieumyślności. Stwierdził, że w przypadku nieumyślnych przestępstw skutkowych w optyce sądu powinny znaleźć się trzy następujące obszary o charakterze przedmiotowym: kwestia naruszenia reguł ostrożności, kwestia zachowania sprawczego przybierającego postać działania albo zaniechania, która ma prowadzić do wywołania określonego rezultatu, oraz kwestia powiązań normatywnych i kauzalnych między zachowaniem się sprawcy a skutkiem, odnoszonych do świadomości sprawcy o istnieniu albo braku takiej świadomości. W odniesieniu do wyników raportu prelegent stwierdził, że sądy domniemają nieumyślność, nie ustalając jej w sposób intersubiektywnie weryfikowalny. W związku z tym odpowiedź na pytanie o prawidłowość przypisania nieumyślności w przypadku możliwości kontroli sądu II instancji jest niemożliwa. Piotr Kardas podkreślił, że według autorów raportu pojęcia umyślności i nieumyślności mają charakter karnoprawnie konwencjonalny. W dalszej części wystąpienia odniósł się on do konwencjonalnego charakteru nieumyślności, wyrażając krytyczne stanowisko na temat poglądu o pojmowaniu nieumyślności jako prostego zaprzeczenia umyślności. W kontekście potencjalnej nowelizacji art. 9 § 2 k.k. należy zwrócić uwagę – zdaniem prelegenta – na trzy perspektywy. Przede wszystkim jest to kwestia tego, jak szeroko należy pociągać sprawcę do odpowiedzialności za

zachowania nieumyślne i jak należy kształtować przesłanki tej odpowiedzialności. Sprowadza się to do pytania, czy w dolnej granicy nieumyślności odpowiedzialność należy posadowić na zasadach obiektywnych, czy też na zasadach zarówno obiektywnych, jak i subiektywnych. Z zagadnieniem tym wiąże się rozróżnianie strony podmiotowej od winy. Przesłanki te mogą być łączone ze stroną podmiotową oraz z winą. Możliwość przewidywania popełnienia czynu zabronionego w przypadku przeniesienia jej do płaszczyzny winy, zdaniem prelegenta, przestanie definiować nieumyślność w jej dolnej odmianie (nieświadomej nieumyślności). Z perspektywy struktury odpowiedzialności karnej nie dojdzie do zmian, niemniej w praktyce może to spowodować pomijanie przez sądy aspektu możliwości przewidywania przez sprawcę popełnienia czynu zabronionego. Kolejną kwestią są domniemania w prawie karnym materialnym niemające związku z naruszeniem domniemania niewinności wynikającego z prawa konstytucyjnego oraz prawa karnego procesowego. Według P. Kardasa domniemanie winy nie wyłącza jej badania – bada się ją tylko w przypadku pojawienia się wątpliwości. Jeśli wątpliwości się nie ujawniają, to przyjmuje się domniemanie winy. Przeniesienie przesłanek nieumyślności do płaszczyzny winy spowoduje, że działac będą one na podstawie powyższego domniemania. Prelegent zauważył również, że w aspekcie pragmatycznym badania przedstawione w raporcie wskazują, iż uzasadnienia wyroków nie spełniają funkcji perswazyjnej. W następnej części wystąpienia P. Kardas stwierdził, że z perspektywy kryminalno-politycznej nieumyślność musi być podzielona na dwa obszary i muszą istnieć precyzyjnie wyznaczone kryteria brzegowe: między świadomą nieumyślnością a zamiarem ewentualnym, między umyślnością i nieumyślnością oraz między karnoprawną nieumyślnością a obszarami niemieszczącymi się w kategoriach zachowań nieumyślonych, ale z potocznego punktu widzenia uznawanych za zachowanie nieumyślne. Dwie ostatnie granice są ustalone w k.k. poprzez przesłankę możliwości przewidywania. Kolejną część wystąpienia dotyczyła kwestii obiektywnej możliwości przewidywania popełnienia czynu zabronionego przez sprawcę. Możliwość przewidywania odnosi się do takich przypadków, w których jest obiektywnie przewidywalne, że sprawca dopuszcza się popełnienia czynu zabronionego, lecz trzeba ustalić, czy konkretny sprawca w konkretnym przypadku miał możliwość przewidywania (co wiąże się z indywidualizacją tej oceny). Prelegent krytycznie odniósł się do korzystania w tym celu wyłącznie z figury wzorca osobowego. Figura ta musi być dodatkowo indywidualizowana, uwikłana w okolicznościach konkretnego przypadku, jednak w taki sposób, by nie przekształcić odpowiedzi na pytanie „Czy mógł przewidzieć?” w odpowiedź na pytanie „Czy postawić mu zarzut?”.

Ostatnią część konferencji stanowiła dyskusja. W jej trakcie poruszono kwestię m.in. nowego modelu obiektywizacji możliwości przewidywania popełnienia czynu zabronionego w przypadku czynów nieumyślonych, pojmowania nieumyślności w doktrynie niemieckiego prawa karnego, jak również dotknięto zagadnień związanych ze spostrzeżeniami adwokatów w zakresie nieumyślności i funkcjonowania swobodnego domniemania nieumyślności.

Obrazy zamknął prof. dr hab. Łukasz Pohl, który podziękował prelegentom za wygłoszenie referatów i podkreślił wysoki poziom merytoryczny konferencji.